

23.5.2022

Eduskunnan sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

Asia: HE 43/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. OAJ lausuu kunnioittaen seuraavaa:

Yleisesti

OAJ pitää ilahduttavana, että moniin syksyn 2021 lausuntokierroksella nostettuihin seikkoihin on lopullisessa hallituksen esityksessä vastattu. Kokonaisuus vastaa nyt hyvin DSM- ja verkkolähetysdirektiivin tavoitteita ja tarkoitusta. Opettajien rooli ja asema on hyvin tunnustettu ja tunnistettu, ja opetustoimintaan liittyviä pykälä selkeytetty. On hyvä, että nykyisestä esityksestä on poistettu muun muassa rinnakkaistallentamista koskeva pykälä.

Teosten käyttö opetuksessa ja tutkimuksessa (14 §) sekä teosten käyttö opetuksen havainnollistamiseen (14 b §)

Erityisesti 14 § ja uusi 14 a § ovat selviä parannuksia nykytilaan. OAJ katsoo, että nyt esitetty ratkaisu on kaikkien osapuolien – niin käyttäjien eli opettajien kuin oikeudenhaltijoiden kannalta paras ja tasapainoisin ratkaisu. On opettajan työn kannalta hyvä, että uuden rajoitussäännöksen myötä opetuksen havainnollistamiseen on mahdollista käyttää teoksia, jos käyttö lupaa ei ole tai sitä ei ole helposti saatavilla.

Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 84) korostetaan, ettei tarkoituksena ole, ”että säännöstä sovellettaisiin opettajien omaa opetustaan varten valmistamaan aineistoon.” Myös oppivelvollisuuslain esitöissä (HE 173/2020 s. 101) on todettu, että ”Jos työnantaja teettää opettajilla oppimateriaalia yhteiseen käyttöön, tulisi oppimateriaalin tekemisestä ja niihin liittyvistä tekijänoikeuksista sopia aina erikseen”. Olisi tärkeää, että nyt jo toisenkin lain esitöissä nostettu kirjaus siirtyisi käytännön tasolle. Katsomme, että vallitsevaa oikeustilaa olisi syytä vahvistaa sisällyttämällä ajatus itse lakitekstiin.

OAJ toivoo, että sivistysvaliokunta esittää, että 14 a §:n 1 momentin loppua muutetaan seuraavasti: Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske nuotteja eikä koulutusmarkkinoille suunnattuja teoksia eikä opettajien itse tekemää oppimateriaalia.

Hallituksen esityksessä ei lainkaan määritellä, mitä ovat ”koulutusmarkkinoille suunnatut teokset”. Sivistysvaliokunnan olisi hyvä kiinnittää tähän huomiota ja todeta, että tähän olisi selkeyden vuoksi syytä tehdä jo lainsäätämisvaiheessa selkeää rajanvetoa, ettei asia jää yksinomaan oikeuskäytännön varaan.

23.5.2022

Julkinen esittäminen

Myös elokuvateosten osalta hallituksen esitys on selkeä ja tarpeellinen parannus monella tavalla ongelmalliseen nykytilaan opetuksessa. Tekijänoikeuslain 21 §:n 3 momenttiin tehtävä viittaus 14 § 1 momenttiin ja 14 a §:ään selkeyttää elokuvateosten, esim. YouTube-videoiden ja muiden audiovisuaalisten teosten käyttämistä opetuksessa.

Asianmukainen ja oikeasuhtainen korvaus

OAJ on tyytyväinen, että asianmukaisesta ja oikeasuhtaisesta korvauksesta säädetään omassa pykälässään (28 a §) OAJ:n esittämällä tavalla. Selkeästi ilmaistu tekijälle kuuluva oikeus asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen on omiaan parantamaan tekijän asemaa ja selkeyttämään tilannetta esimerkiksi työ- ja virkasuhteessa luotujen teosten osalta.

Oikeudenluovutuksen peruuttaminen

Uudessa 30 b §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta peruuttaa oikeudenluovutus sellaisissa tapauksissa, joissa teosta ei ole hyödynnetty. Tämä on parannus tekijän asemaan. Oikeutta peruuttamiseen ei kuitenkaan olisi 3 momentin mukaisesta sellaisissa tilanteissa, joissa teos on luotu työ- tai virkasuhteesta johtuvia tehtäviä täytettäessä. Tämäkin on monessa tilanteessa järkevää sekä työntekijän että työnantajan oikeuksien toteuttamiseksi.

OAJ toivoo, että sivistysvaliokunta esittää, että 30 b §:ää selkeyden vuoksi tarkennetaan niin, että 3 momentin poikkeus soveltuu lähtökohtaisesti vain tilanteisiin, joissa teosten luomisen on nimenomaisesti sovittu kuuluvan työtehtäviin.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ

Petri Lindroos
edunvalvontajohtaja

Ira Hietanen-Tanskanen
lakimies

Janne Hälinen
lakimies